

תענית

העאת
אלקי אביך
ועבדהו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
ו'ו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קסט - ויקהל-שקלים - שנת תשפ"ד

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעור לפרשת שקלים
(שנת תשס"ד)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

**ושקל אשא
בבית נכון ונשא:**
ההכרזה של חודש אדר:
גם בזמן הגלות
יש לנו בית המקדש

עמוד ה'

**ולקחת
את כסף
הכפרים:**
ע"י השקלים
התברר שבני
ישראל לא
חטאו מעולם

א. כי תשא את ראש: בירור נקודת הפנימיות שבכל ישראל ע"י השקלים

הקדמת שקלי ישראל לשקלי המן | בכח השקלים לעורר את בחי' גנוזי המלך' שבישראל | מנין בני ישראל ונתנית השקלים ככפרה על חטא העגל | מחצית השקל רומז לאות י' משם הוי"ה | אות י' רומז לנקו' החכמה שבנפש אלוקות - אהבה המוסתרת הגנוז בכל איש ישראל | עי"ז נשמרים הם מעינא בישא | נתנית השקלים גילה נקודה הפנימית שלא נכשלה בעגל | מאת האדנים' שנעשו מהשקלים כמו 'מאה כסף' הניתן להוצאת שם רע | בכל עת קריאת פרשת שקלים עומד משרע"ה וזוקף את ראשו של ישראל

ב. והיה לבני ישראל: חכמת אלוקית מיוחדת אך ורק לבני ישראל

בשעת מתן תורה נתחברה כנס"י עם דודה - 'יום חתונתו' | 'יסוד אבא' - חכמה המושפעת למדת המלכות | 'כבודי לאחר לא אתן' - לעולם לא ישפיע הקב"ה חכמה אלקית לגוים, וכן לעולם לא יחליפו כנס"י את בן זוגם | שנים אלו תלויים זה בזה | מוטל על ה'יסוד אבא' לברר קדושת ישראל | בקשת משרע"ה אחר כפרת העגל שלא תשרה שכינה על האומות

ג. ולא יהיה בהם נגף: הפרת עצת המן בהתגלות קדושת ישראל ע"י השקלים

בכל דור יש אתפשטותא דמשה - 'יסוד אבא' - השומר את נקו' החכמה | טעם שנגזרה כליה על ישראל - מפני שהשתחוו לצלם | המן עשה עצמו עבו"ז כדי לעורר חטא זה | מרדכי הצדיק לא יכרע ולא ישתחוה' - מצד נקודת ה'י' שבו | לקיחת אסתר לבית אחשוורוש היא כחשד על כנס"י המשתעבדת לא-ל אחר | באמת לא נטמאה אסתר באחשוורוש - כי 'כבודי לאחר לא אתן' | מרדכי - בחי' יסוד אבא - היה שומר עליה | אל תיקרי 'לבת' אלא 'לבית' | אסתר' מלשון 'אסתר' | חטא לשון הרע הוא פגם בספירת החכמה | בחסרון אות י' בשם 'אסתר' מתעוררת עליה 'לשון הרע' | בהתגלות האות י' מתבטלת הלשון הרע | בכח מצות השקלים - התגלות עצמות קדושת ישראל - נתבטל עצת המן

א.

כי תשא את ראש: בירור נקודת הפנימיות שבכל ישראל ע"י השקלים

נתנית השקלים בחודש אדר הכניעו את שקלי המן

איתא בגמ' (מגילה יג:) 'אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהו לשקליו, והיינו דתנן (שקלים פ"א מ"א) באחד באדר משמיעין על השקלים'. מבואר בגמ' שנתנית השקלים של כלל ישראל חודש אדר היא שעמדה להם לזכות להפר עצת המן הרשע שחשב להתגבר עליהם בכח עשרת אלפים ככר הכסף שרצה לשקול אל גנוזי המלך ביהודים, ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשקליהם. [ואע"פ שלכאורה מה ענין השקלים משמיעין עליהם כבר בתחילת החודש לנס פורים שנעשה רק באמצעותו, אלא שמצינו כתוב במגילה (ט, כב) 'והחודש אשר נהפך להם מיוגון לשמחה ומאבל ליום טוב', הרי שכל החודש משתייך להתהפכות היגון והאבל לשמחה וליום טוב, ומוכח שכולו שייך ליו"ט פורים].

בכח השקלים לגלות גנוזי המלך'

והנה השקלים ששוקליו בני ישראל בחודש הזה להביאם לבית המקדש יסודתם במקום נעלה ועמוק מאוד בקדושה, במקום שלא שולטים בו עין כלל. וראיה לכך מדברי ה'לעזמת זה' בטומאה, מה

שאמר המן עצמו לאחשוורוש (שם ג, ט) 'ועשרת אלפים ככר כסף אשקול וגו' להביא אל גנוזי המלך', הרי שהשקלים ניתנים למקום של גניזה וסתר, ובנתינתם אכן ביקש המן להתעלות ולהגיע לדרגה עמוקה וגבוהה הלזו, ובכך להתגבר על היהודים. ובכך גם שקלי הקודש של ישראל הבאים להכניע שקלי המן, בהכרח שייכים גם הם למקום עמוק וגנוז בהיכלי הקדושה, והיינו שבכוחם לגלות ענין סתום מאוד הנעלם ונסתר מכל רעיון.

מניית ישראל ע"י השקלים - לעורר חלק הגנוזי שבהם

ואכן חזינו כן כמה שהשקלים ניתנים כדי למנות את ישראל באופן שלא ישלוט בהם עין הרע, וכמ"ש (שמות ל, יב) 'כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם, ונתנו איש כופר נפשו לה' וגו', ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם', הרי ששורש מצות נתנית השקלים הוא לפקוד את מספר בני ישראל באופן שיהא סמוי מן העין, כי 'אין הברכה מצוייה בדבר המנוי אלא בדבר שאין העין שולטת בו' (תענית ה: ב"מ מב), ולכך סופרים את שקלים במקום למנות את ישראל עצמם. הרי שהשקלים מגיעים למקום עמוק ונעלה מאוד הסמוי מעין כל בריה, ושם יכולין לפקוד את מספרם באופן שלא ישלוט בהם עין הרע.

נתנית השקלים בא לכפר על חטא העגל

והענין בזה, כי הנה מצות השקלים ניתנה בתחילה לישראל בכדי לכפר עליהם על חטא העגל, שהרי נצטוו משה למנותם אחר מעשה העגל כדי לידע מנין הנותרים (ראה רש"י להלן פסוק טז), וע"ז אמר הקב"ה כי תשא את ראש בני' ונתנו איש כופר נפשו וגו'. ועד"ז פירש האוה"ח הק' את לשון הכתוב 'כי תשא את ראש בני ישראל' - שהוא לשון 'מעלה', כלומר שתשא את ראש בני ישראל שראשם נמוך לצד חסרונם במעשה העגל, עכ"ד עי"ש. הרי שהטעם שציוה הש"ת למשה למנות את בני ישראל ושיתנו את שקליהם לכך הוא כי עי"ז יתכפר להם עון ההוא.

מחצית השקל רומז לאות י' משם הוי"ה

וענין התיקון והכפרה הנעשה בכח השקלים 'בואר ע"פ מה שנודע שענין השקל מרמז לאות י' מהשם הוי"ה, וכדאיתא ברע"מ (וה"ק ח"ב קפז): 'שהרי עשרים גרה' הוא השקל השלם, [ורומז לאות יו"ד במילואו], 'ומחצית השקל' הוא י', בחי' אות י' משם הוי"ה, עי"ש. וכן נודע (ראה קדושת לוי פר' תשא) שהארבע פרישות, שקלים וזכר פרה והחודש, הם כנגד ארבעת האותיות של שם הוי"ה, ונמצא לפי"ז שפר' שקלים מכוון לאות י' מהשם.

והנה השקלים והנה ששוקלין בני ישראל בחודש הזה להביאם לבית המקדש יסודתם במקום נעלה ועמוק מאוד בקדושה, במקום שלא שולטים בו עין כלל. וראיה לכך מדברי ה'לעומת זה' בטומאה, מה שאמר המן עצמו לאחשוורוש 'ועשרת אלפים ככר כסף אשכול וגו' להביא אל גנזי המלך', הרי שהשקלים ניתנים למקום של גניזה וסתר

שחלה אחריות על הרעיא מהימנא לברר ענין זה בכל הדורות ובכל המצבים שיעמדו בהם זרע הקודש, שהוא יעמוד עמנו ויזקוף את ראשינו מעל לכל הפגמים והחטאים הנעשים ברבות הזמן, והוא יגלה את נקודה הפנימית שבכל נפש ישראל הנקי וטהור מכל חטא ועוון ועומדת תמיד בנאמנותה לבוראה יתברך, וזה מתגלה בעת קריאת פרשת שקלים בכל שנה ושנה

אות י' רומז לנקו' חכמה שבנפש אלוקות - האבה המוסתרת הגנוז בכל איש ישראל

והנה האות י' של הוי"ה היא כנגד ספירת החכמה, ונמצא שהשקלים מרמזים לבחי' חכמה עליונה, אשר על שם זה הם מתוארים בשם 'שקל הקודש', וכדרך שאמרנו בוהר (ח"ג סא.) שחכמה איקרי 'קודש'. ונודע מה שביאר התניא (פרק יח) באריכות, שענין ספירת החכמה היינו נקו' פנימיות שבנפש אלוקות, בחי' עצמיות קדושת ישראל, ששם לא מגיע שום חטא ועוון, והיא ענין האהבה המוסתרת שיש לכל אדם מישראל להשיג, אשר מצד נקודה זו מוכן הוא תמיד למסור נפשו על קדושת שמו יתברך באופן למעלה מהשגה. ומטעם זה קורין לבני ישראל בשם 'יוד', להורות על נקודת ה'י' - פנימיות החכמה שבנפש אלוקות, שגנוז וטמון בכל איש מישראל.

מנין בני מצד נקודה הגנוזה שבהם הנעלם מעין כל בריה

וכאשר סופרים את מספר בני ישראל ע"י השקלים, אזי מנין את נקודה עמוקה זו של עצם היהדות הטמון בפנימיות כל נפש מישראל, שהיא בחי' 'גנזי המלך' הסמוי מעין כל, אשר שם לא שולט שום עין בישא, כי היא אכן נעלם מעיני כל חי, ואין לאדם שום השגה ותפיסה בה.

נתינת השקלים כדי לעורר נקודה הפנימית שלא נכשלה בעגל

ובזה מבואר ג"כ מה שניתנו השקלים לכפר על בני ישראל על חטא העגל. כי הנה כאשר עשו ישראל את אותו מעשה במדבר, ומירו את כבודם בתבנית שור, אזי נתעוררה חשד עליהם לומר שנכשלו בחטא עבודה זרה וכפרו ח"ו באלקי ישראל. וכדי לתקן זה היה צורך גלות נקודה פנימית זו של קדושת ישראל המופרשת

ומבדלת מכל חטא ופגם, אשר מצדה לעולם לא יעבדו ישראל ע"ז ולא ישתחו לא-ל אחר, שהוא עצמיות נשמת יהודי, כטעם 'כל הכופר בע"ז נקרא יהודי' (מגילה יג.).

לכן נצטוו אז משה מאת המקום למנות את ישראל, ושיטנו לכך שקלים - המרמזים לנקו' החכמה שבנפש אלוקות, וזה כדי לעורר את נקודה הפנימית ועומדת תמיד באמנה עם השי"ת ואינה חוטאת כלל, ובהתעוררותה תתברר ותתגלה שמעולם לא חטאו בני ישראל בעון העגל, כי אכן מצד קדושתם העצמית לא שייך כלל פירוד ומרידה באלקיהם.

וע"ז אמר לו הקב"ה 'כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם, כלומר שע"י מנין זה ישא את ראשם ומקורם למעלה, כי ע"י תופיע שורשם בקדושה, שהוא בחי' חכמה שבנפש אלוקות, ותתגלה נקודה העמוקה שבהם, שהוא שורש נפשם האלקית שבה לא מגיע שום פגם ועון, ובוה ישאו ראש למעלה מכל חטאותם.

'מאת האדנים' שנעשו מהשקלים כמו 'מאה כסף' הניתן להוצאת שם רע

ואכן נודע כי מהשקלים האלו ששקלו אז ישראל, עשו אח"כ את מאה האדנים (להלן לח, כז; ראה רש"י כאן פסוק טו). ואיתא בוה"ק (ח"ג רעו: ע"י"ש) בפסוק (דברים כב, ט) 'וענשו אותו מאה כסף וגו' כי הוציא שם רע על בתולת ישראל, שאמירתו של משה רבינו לה' אחר חטא העגל ש'חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב' (שמות לב, לא), שחטאו ישראל בהשתחווים לעב"ז וכאילו שעבדו את עצמם בזה לא-ל אחר - היתה **ענין הוצאת שם רע על בתולת ישראל, הרומזת ל'כנסת ישראל', לומר שנבעלה לאיש זר, כי באמת לא נכשלו הם מעולם, רק הערב רב אשר בקרבם הם שחטאו. ולכן ענשו כביכול משה במאה כסף, שהוא מאת האדנים**

ב.

והיה לבני ישראל: חכמת אלוקית מיוחדת אך ורק לבני ישראל

שנעשו משקלי הכסף שהביאו בני ישראל אח"כ בעת מניינם (ראה תיקו"ז קמו, שם קלא.).

מאה אדנים הם כנגד אות י' משם הוי"ה - נקו' חכמה שבנפש אלוקות

והענין בזה מתבאר ע"פ האמור, כי האדנים האלו שנעשו מהשקלים באו לברר את קדושתם של העם ישראל, ולומר שבעצם לא נבעלו מעולם לאיש אחר, אלא טהורים ונקיים הם מכל עבירה ופגם, והוא הגילוי של קדושת היהדות הגנוז בלב כל איש ישראל הרמוז בענין השקלים כנ"ל. ואכן 'מאה' האדנים רמזים לאות י' משם הוי"ה, בהיחשב ל' פעמים י', כנודע מכתבי הארז"ל, והיינו שבכאן נתגלה עצמות קדושת ישראל, נקודת ה'י' - חכמה שבנפש אלוקות, ובוה נעשה כפרה ותיקון לחטא העגל, כי נתבררה טהרתם של העם הקודש.

משרע"ה עומד וזוקף את ראשו של ישראל

ולא רק באותו הדור בלבד נצטוו משה רבינו לישא את ראש ישראל ולברר את קדושתם אחר החטא, אלא כמו שאמרנו במדרש (תנחומא תשא ג) שאמר לו הקב"ה 'כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים, ואתה זוקף את ראשו, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאילו אתה עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשו. מנין, ממה שקראו בענין 'כי תשא את ראש', שא את ראש לא נאמר, אלא כי תשא'. והיינו לומר שחלה אחריות על הרעיא מהימנא לברר ענין זה בכל הדורות ובכל המצבים שיעמדו בהם זרע הקודש, שהוא יעמוד עמנו ויזקוף את ראשינו מעל לכל הפגמים והחטאים הנעשים ברבות הזמן, והוא יגלה את נקודה הפנימית שבכל נפש ישראל הנקי וטהור מכל חטא ועוון ועומדת תמיד בנאמנותה לבוראה יתברך, וזה מתגלה בעת קריאת פרשת שקלים בכל שנה ושנה.

כריתת ברית מהשי"ת שלא ישפיע חכמה אלוקית לגוים

והנה כמו שאמרנו לעיל בענין נקו' החכמה שבנפש, שנקודה זו מקושרת ומודבקת עם השי"ת, ואין בכח הסט"א לשלוט עליה כלל, כי לעולם לא תחליף היא את בוראה באחר ח"ו, והיא עומדת תמיד בנאמנותה לזיום חתונתו של זמן מתן תורה. כן הדבר גם בחלק ההתקשרות והחיבור שנתדבק עמנו הקב"ה בעת ההוא ע"י נתינת התורה שגם זה לא יסיר ממנו לעולמים.

והיינו לומר, כי חכמה אלוקות זו מיוחדת לעם הקודש בלבד, ולא הנחילה השי"ת אלא לבני ישראל עם קרובו להיות לנו לנחלה כיום הזה, ולא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום. ולא עוד, אלא שלעולם לא תתבטל חיבור נעלה זה הבא מכח התורה הק', כי הקב"ה כרת עמנו ברית בחורב שלעולם לא ישפיע את נקו' פנימיות החכמה, בחי' האלוקות שבתורה, לנכרים ואומות העולם. וזה ע"ד שאמרנו ז"ל (סנהדרין נט) 'עובד כוכבים שעוסק בתורה חייב מיתה, שנאמר (דברים לג, ד) תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב', אל תיקרי 'מורשה' אלא 'מאורסה' (ברכות נו). כלומר שיש יחוד חיבור כמו אירוסין ונישואין בנתינת התורה לעם ישראל בלבד, ואין לזר חלק איתה.

'תורה בגוים לא תאמין' - שאינם מרגישיין חיות ואור אלוקות בתורה

וזהו שאמרנו חז"ל (איכ"ר פ"ב, יז) 'אם יאמר לך אדם יש חכמה בגוים - תאמין, מכל מקום יש תורה בגוים - אל תאמין, וכוננתם בזה לומר, כי אע"פ שגם הגוים יכולין להבין ולהשכיל את חכמה החיצונית שבתורה,

יום חתונתו זה מתן תורה

נבוא להעמיק יותר בענין גודל מעלת קדושת ישראל המתגלה בכח השקלים. הנה בשעת מתן תורה, שהיתה זמן 'יום חתונתו' של כנסת ישראל עם דודה (תענית כו:), כי נתקשר ונתדבק עמנו השי"ת אז כדרך יחוד חתן וכלה, נתן לנו הקב"ה את חכמת התורה, שהיא חכמת האלוקות, ובוה נתחבר הוא יתברך איתנו והיינו לאחדים.

חכמת התורה ניתנה לבחי' חכמה שבנפש אלוקות

והיינו שחכמה נעלית ונפלאה זו ניתנה לבחי' החכמה שבנפש אלוקות, שביכולתה לבד להתקשר לחכמה זו ולהרגיש בה האלוקות השורה ומאיר בה, ובה תוכל שוב להידיבק אל בוראה למעלה. וחכמה זו היא החיות הניתן לנפש האלוקות, וכמ"ש (קהלת ז, יב) 'החכמה תחיה בעליה', כי ממנה היא שואבת ומקבלת חיותה וכח קיומה מאת השי"ת.

'יסוד אבא' - חכמה המושפעת למדת המלכות

והשפעת החכמה לישראל נקראת בשם 'יסוד אבא', שהיא דרגת משה רבינו ע"ה (ע"ח שער הכללים פ"י) - הסרסור בין הקב"ה לעם ישראל בנתינת התורה. כי 'יסוד' פירושו כח השפעה, 'אבא' הוא דרגת חכמה, וחכמה הלוז ניתנת לכנסת ישראל, מדת המלכות, ע"ד 'אבא יסד ברתא' (זוה"ק ח"ג רנח), היינו השפעת חכמה המושפעת דרך היסוד למדת המלכות, בחי' ברתא דמלכא.

אבל את חלק הפנימי שבה, ה'טעם תורה' והאלוקות שמרגישים בה כלל ישראל לעולם לא ינחלו, כי אור העליון וחיות הנעלה המונחים בדברי תורה מיוחדים רק לבני ישראל שיש להם ג"כ אור גנוז הטמון בנפשם, ומצד נקודה אלוקות זו מתדבקים הם בהקב"ה ע"י התורה, ואילו הגוים שאין להם נקו' חכמה שבנפש, אין להם שום שייכות לדרגת החכמה והחיות של אלוקות.

כבודי לאחר לא אתן

ועל ענין זה נאמר (ישעיה מב, ח) 'אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן, ו'כבודי' רומז לבחי' חכמה כנודע, כטעם (משלי ג, לה) 'כבוד חכמים ינחלו' (ע"פ אבות פ"ו מ"א), והיינו לומר שנקודת החכמה של השי"ת איננה נמסרת למקום החיצוני ואין לסט"א שום שליטה עליה, וזה כולל שני הדברים הנזכרים; הן מה שכנסת ישראל אינה יכולה לפגום בנקו' פנימיות החכמה שבה, כי בשום אופן לא תוכל לשעבד אותה לא-ל אחר ולהוציאה מתחת ידי בוראה, והן מה שלעולם לא ישפיע הקב"ה את פנימיות חכמת אלוקות אל החיצונים ולגויי הארצות, כי חכמה זו מיוחדת אך ורק לעם הקודש שקיבלה באבה בעת מתן תורה, ולא ינתן לעולם לעם אחר.

כיון שאין כנס"י מחליפה את בת זוגה לכן אין החכמה ניתנת לזולתה

ובאמת שנים אלו תלויים זה בזה, כי מכיון שכנסת ישראל אינה משעבדת נקודה זו לאחרים, ובשום אופן לא תשתחוה לא-ל אחר, הנה כמים הפנים לפנים - לעומתה גם הקב"ה לעולם אינו משפיע את בחי' החכמה למי שאינו ראוי לה. ומכלל לאו אתה שומע הן, שבזמן שישנה חשד על כנסת ישראל שהחליפה ח"ו את בת

זוגה, ומרדה בנאמנותה לבעלה, אזי יש מקום לחשוד ג'כ כביכול למעלה שישפיע את פנימיות החכמה גם לאומות העולם.

מוטל על ה'יסוד אבא' לברר קדושת ישראל

ונמצא שאחריות מוטלת על דרגת ה'יסוד אבא' - שתפקידו הוא ענין השפעת החכמה למדת המלכות כנ"ל - לברר ולגלות את קדושת ישראל, שלעולם אינם מורידים בהקב"ה, וגם בעת שנראה מבחוץ שאכן עבדו והשתחוו לעבו"ז אין זה בפנימיותם באמת, ולא בא

זאת להם רק מצד הא-ל זר שבלבם ומהחיצונים המתערבים בעניינם, אבל מצד עצם מהותם ונקודת נפשם קדושים וטהורים הם, ועומדים תמיד בנאמנותם להקב"ה. וממילא ראויים המה בלבד ג'כ להשפעת פנימיות החכמה והשגות אלקות.

בקשת משרע"ה אחר כמרת העגל שלא תשרה שכונה על האומות

ועל כן כאשר חטאו ישראל בעגל ונחשדו בפגם עבו"ז ח"ו, הוצרך משרע"ה - דרגת יסוד אבא - להוציא ולגלות

ג.

ולא יהיה בהם נגף: הפרת עצת המן בהתגלות קדושת ישראל ע"י השקלים

אי אפשר להם להשתחוות לעבו"ז, ואפילו כאשר אכן משתחיים המה לה, אין זאת אלא בחיצוניות, אבל לאמיתו של דבר לא יכרע ולא ישתחוה, כי כל ישראל מכונים בשם 'יהודים' הכופרים בעבודה זרה ואינם משתחיים לה באמת. ומרדכי הצדיק בהיותו ה'יסוד אבא' היה עליו לברר ולגלות קדושה עמוקה זו המונחת בתוך כל ישראל.

לקיחת אסתר לבית אחשוורוש היא כחשד על כנס"י משתעבדת לא-ל אחר

והנה גם לקיחת אסתר לבית אחשוורוש מורה לחשד זו השתעבדה על כנסת ישראל. כי הנה אסתר המלכה רומזת למדת המלכות כנועד, ונרמז גם במה שנקראת 'אסתר' ע"ש 'אסתרה' (מגילה יג), שהיא הירח, הנמשלה לכנסת ישראל כידוע מזוה"ק (ח"ג יב). והיא הרי היתה אשת מרדכי (שם), ורומז לענין יהודי כנס"י עם דודה, מה שהקב"ה משפיע החכמה למדת המלכות. וכאשר נלקחה היא למלך אחשוורוש נתעוררה בזה חשד כאילו כנס"י שיעבדה עצמה לא-ל אחר, ולהיות תחת ממשלת איש זר ח"ו.

אסתר הכניסה שידה תחתיה - כי 'כבודי לאחר לא את'

אך בוודאי לא היתה זאת אלא חשד בעלמא, וכמו שאמרו בזה"ק (שם ערה): כי כל מי שאומר שנטמאה אסתר המלכה מאחשוורוש ח"ו הרי הוא מוציא שם רע על בתולת ישראל, כי בוודאי לא שלטה בה ידיו הטמאות, שהרי נתלבש בה השכינה הק', והרי נאמר 'וכבודי לאחר לא את', אלא היא הכניסה אליו שידה במקומה (שם רעו). עיי"ש. הרי שאמרו שהפסוק הזה מעיד שלא שייך שמדת כנס"י תפגמה בקבלת עול זרים עליה, כי מצד עצם מהותה אין לה אפשרות כלל למרוד בבעלה.

מרדכי - בחו"י יסוד אבא - היה שומר עליה

ומרדכי הצדיק היה שומר תמיד על זה, וכמ"ש (ב, יא) 'ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה', כי אכן היתה זאת תפקידו לשמור את המלכות שלא תפגום בנק' החכמה שבה כנ"ל, ולא ישלטו עליה ידי זרים.

אל תיקרי 'לבת' אלא 'לבינת'

יש לרמוז הדברים במה שדרשו חז"ל (מגילה שם) במש"כ (פסוק ז') 'לקחה מרדכי לו 'לבת' - אל תיקרי לבת אלא לבינת'. כי 'בת' היא ענין ברתא דמלכא, מדת המלכות, ומרדכי הצדיק מצד היותו משפיע אליה נק' החכמה, בח"י אות י', ע"ד אבא יסוד ברתא הנ"ל, גרם שתהיה מ'בת' ל'בינת', ומצד זה היתה היא אכן תמיד באמנה איתו (ע"פ שם פסוק כ').

קדושתן של ישראל, וזה נעשה ע"י נתינת השקלים שעניינה התגלות נק' פנימיות החכמה שבנפש אלקות כנ"ל, ועיי"ז הרים ונשא את ראשם למעלה מכל הטאיהם, והתברר שמצד פנימיות נשמתם נקיים הם מכל חטא. ולזה ביקש משה אח"כ 'ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה' (שמות לג, טז) - 'שלא תשרה שכונה על עובדי כוכבים' (ברכות ז). כי מכיון שנתגלה מעלת העם הקדוש שלא מסרו את נק' החכמה שלהם למקום שאינו ראוי לה, לכן כנגדם לא ישרה הקב"ה ג'כ את שכינתו ואלקותו על עובדי אלילים, ע"ד 'וכבודי לאחר לא אתן'.

'אסתר' מלשון 'הסתר אסתר'

ונודע מה שאיתא בגמ' (חולין קלט): 'אסתר מן התורה מנין, ואנכי הסתר אסתר' (דברים לא, יח). ופירש רש"י שם, 'אסתר - הסתר אסתר, בימי אסתר יהיה הסתר פנים ומצאוהו צרות רבות ורעות'. הרי ששורש שם אסתר הוא בתיבת 'אסתר', אלא שנחסרה בה היו"ד ונעשית 'אסתר'.

חטא לשון הרע - מגם בספירת החכמה

והנה 'אסתר' (חסר י') בגימ' 'לשון הרע'. ונודע מהארז"ל שחטא לשון הרע הוא פגם בענין החכמה, ומטעם זה וענשו צרעת שהוא הסתלקות מוחין דחכמה, שלכן מביאין לטהרתו לוג שמן המורה על בחי' חכמה (ואכהמ"ב).

בחסרון אות י' בשם 'אסתר' מתעוררת עליה 'לשון הרע'

והכי נמי נרמז הדבר בעניינינו. כי הנה כאשר נחסרה אות ה' בתיבת 'אסתר', המורה שאין ניכרת בה נק' החכמה שבנפש אלקות, אזי מתעורר עליה 'לשון הרע', והיא מה שהחיצונים מדברים ומוציאים לעז על מדת המלכות לומר שהיא נבעלת לאסור לה, ואינה נאמנת לנק' החכמה שבה, שהיא חלק אלקי הטמון בקרבה. וזה כמו טענת המן הרשע - שליכא דידע לישנא בישא כהמן' (מגילה שם ע"ב) - לומר שנכשלו ישראל בחטא עבו"ז ח"ו.

ע"י התגלות ה' מתבטלת הלשון הרע וגזירת הכליה

אך כאשר ממשכים אליה את האות י', ומגלים את נק' פנימיות החכמה שבה, בבחי' 'אסתר' (מלא), הרי בזה מתבטלת כל הוצאת השם הרע עליה, ומתגלה לעין כל את גודל קדושת נשמת ישראל, שאין בכוחה כלל לשעבד עצמה לשעבודים זרים, ותמיד היא נשארת בנאמנותה לבוראה החביב עליה מכל. ובהתגלות זו נעשה המתקה ג'כ לגזירת הכליה רח"ל שנתעוררה על ישראל מכח חטא השחואה לצלם, כי מאחר שהם לא עשו אלא לפניהם, אף הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפניהם.

בכח מצות השקלים - התגלות קדושת ישראל - נתבטל עצת המן

ולפי האמור לעיל מצות נתינת השקלים גורמת להתגלות נק' האות י', והיא עיקר המנוי במנין בני ישראל. ועל כן שפיר אמרו חז"ל 'גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהו לשקליו, כי המן בנודל רשעותו רצה להעלים על קדושת נשמת ישראל, ולכן רצה לשקול עשרת אלפים ככר אל גזוי המלך ביהודים לאכרם ח"ו. אך ברוב ההמנותו של מי שאמר והיה העולם הקדים לכך את שקלי ישראל, המעורר את 'גזוי המלך' - נק' החכמה שבנפש אלקית, ועיי"ז הופר עצתו, ופור המן הנפך לפורנו.

נקודות:

כיון שכנסת ישראל אינה משעבדת נקודה זו לאחרים, ובשום אופן לא תשתחוהו לא-ל אחר, הנה כמים הפנים לפנים - לעומתה גם הקב"ה לעולם אינו משפיע את בחי' החכמה למי שאינו ראוי לה.

ומכלל לאו אתה שומע הן, שבזמן שישינה חשד על כנסת ישראל שהחליפה ח"ו את בת זוגה, ומרדה בנאמנותה לבעלה, אזי יש מקום לחשוך ג'כ כביכול למעלה שישפיע את פנימיות החכמה גם לאומות העולם

~

אך מרדכי הצדיק, ה'יסוד אבא', שמשמרתו בקודש הוא לשמור את בחי' החכמה שלא תינתן ותשעבד למקומות הזרים, על כן לא יכרע ולא ישתחוה' (אסתר ב, ג), כי אין הוא פוגם את נק' החכמה כלל. ונאמר הלשון בפסוק בתוספת י' - 'לא יכרע ולא ישתחוה', שפירושו דבר ההווה תמיד

בכל דור ישנו 'יסוד אבא' השומר את נק' החכמה

והנה כמו שאמרנו שמשרע"ה - בחי' יסוד אבא - פעל התגלות נק' החכמה בישראל, והיא מה שמופקעים המה מכל פגם של השתעבדות לעבו"ז, כן הדבר במשך הדורות, שהרי בכל דור ודור ישנו בחי' יסוד אבא העומד בריגת משה רבינו, וכמו שאמרו ז"ל (תיקו"ז סט, קיד). 'אתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא', ובכל זמן שמתעוררת חשש שהשתעבדו ישראל לאלילים, יש צורך למנהיג הדור להוציא וזיכותיהן של ישראל, ולברר שבפנימיות ליבם לא עבדו כלל ישראל עבו"ז.

וזה היה עניינו ופעולתו של מרדכי הצדיק בזמן הנס פורים, ששקול היה בדורו כמו משה בדורו (אסתר ו, ב), והוא היה ג'כ בבחי' 'יסוד אבא' כמבואר בכתבי הארז"ל (פע"ח שער הפורים פ"ה), ועל כן פעל הוא ג'כ לברר את קדושת ישראל שמצדה אינם יכולים כלל לעבוד אלהים אחרים וכמ"ש.

טעם הגזירה על ישראל - מפני שהשתחוו לצלם

כי הנה איתא בגמ' (מגילה יב). 'שאלו תלמידיו את רשב"י, מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל שבאותו הדור כליה. אמרו להם, אמרו אתם וכו'. אמר להם, מפני שהשתחוו לצלם. אמרו לו, וכי משוא פנים יש בדבר. אמר להם, הם לא עשו אלא לפניהם, אף הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפניהם, עכ"ל הגמ'. הרי שהיה טענה על ישראל שבאותו הדור על מה שהשתחוו לצלם, שהוא ענין פגם עבודה זרה.

המן עשה עצמו עבו"ז כדי לעורר חטא זה

ואכן המן הרשע ברצונו לעורר חטא זה על ישראל, עשה עצמו עבודה זרה (שם י'), ותבע שכל עבדי המלך יכרעו וישתחוו אליו, וע"י שישתחוו אליו גם בני ישראל - שהוא פגם עבו"ז - יוכל להתגבר עליהם ולעשות בהם כליה ח"ו.

'לא יכרע ולא ישתחוה' - מצד נקודת ה'י' שבו

אך מרדכי הצדיק, ה'יסוד אבא', שמשמרתו בקודש הוא לשמור את בחי' החכמה שלא תינתן ותשעבד למקומות הזרים, על כן לא יכרע ולא ישתחוה' (אסתר ב, ג), כי אין הוא פוגם את נק' החכמה כלל. ונאמר הלשון בפסוק בתוספת י' - 'לא יכרע ולא ישתחוה', שפירושו דבר ההווה תמיד (ע"י רש"י בראשית יח, יט ועוד), ולא נאמר בלשון עבר 'לא יכרע ולא ישתחוה', לומר שזה חוק ומציאות קבועה שלא תשתנה לעולם, ולהדגיש כי לא שייך כלל שמרדכי יכרע וישתחוה. וזה אכן מצד האות י', נק' החכמה הפנימית שבנפש כנ"ל, שמכוחה אין יכולים להשתחוות לעבו"ז.

מרדכי הצדיק - בחי' יסוד אבא - גילה כן על כל היהודים

והנהגת מרדכי לא ללמד על עצמו יצאה, אלא ללמד על הכלל כולו יצאה, שזה גילוי על כל היהודים שלעולם

א.

ענין מצות השקלים להתקשר בחלק העליון של הנשמה

כל העובר על הפקודים מכן עשירים שנה ומעלה יתן תרומת ה' (ד. ה. יד.). במשנה (שקלים פ"א מ"ג) אמרו חז"ל כי אין ממשכנים את הקטנים על מצות השקלים, ומפרש הרע"ב דהיינו עד בני כ' שנים, כמו שכתוב בפסוק, אכן בתוס' יו"ט (שם מ"ד) העיר על כך מדברי שאר הראשונים, כי הפסוק אינו עולה על מצות השקלים לדורות, ובודאי כי גם במצוה זו חייבים בשלימות מכן י"ג ומעלה, עיי"ש ובדברי אחרונים שדטו בגדרי המחלוקת.

ויש לומר בזה, כי אמרו חז"ל (בבב"ר י"ד, ה.) כי בית דין של מעלה אין דנין את האדם אלא מכן עשירים שנה ומעלה, ואילו בית דין של מטה דנים מאז היותו בן י"ג. ואפשר לומר כי בני ישראל במדבר שהיו במקום מופשט ועלה מיישוב העולם, היו אז בבחי' שמים, ולכן נידונו על פי כללי הבית דין של מעלה, ולכן היו השקלים לכפר על נפשותם רק מכן עשירים שנה ומעלה. אבל בדורות הבאים אחר כך, אחר שנכנסו לארץ ישראל, כבר הם נידונים על פי הבית דין של מטה, ולכן סוברים הראשונים שהחוב מחיל מכן י"ג ומעלה.

אכן יש לבאר למה דוקא במצוה זאת נתחייבו להתחלה רק מכן עשירים שנה, שהוא על פי הדין של מעלה כנזכר. ויש לומר כי זה הוא דבר עיקרי בכלל ענין מחצית השקל, כאשר יתבאר בעז"ה. ונקדים את דברי הבני יששכר (אדר ב. ג.) שהביא בענין מצוה זו את מאמרו של המגיד ממעוררש"ט ז"ע על הפסוק עשה לך שתי חצוצרות כסף (במדבר י. א.), ודיבר בקדשו כי שתי 'חצוצרות' הם שתי 'הצאצא צורות', והם שני חלקי הנשמה אשר נתחלקו להיות אחד שוכן בתוך הגוף בעוה"ז והשני נשאר בשמי מעל, והם 'כסף' שיהיו נכספים זה לזה. והוא ביאור ענין מחצית השקל, כי 'שקל' עולה בגי' 'נפש', והנפש מחולקת לשני חצאים, ובהם באה מצות מחצית השקל לחבר בין שני החצאים, ועל ידי זה לקבל עול מלכות שמים שלימה, עיי"ש. ואם כן הרי כי עיקר מצות מחצית השקל היא להתחבר לחלק העליון של הנשמה, ולכן באה מצוה זו לכתחלה בגדרי החובים על פי הבית דין של מעלה, להדגיש את היות עיקר מצוה זו תלויה בהתקשרות בעולם העליון.

ולפי זה יבואר ענין שקלי המון, אשר רצה לשקול לגניי המלך ביהודים לאבדם (אסתר ג. טו.), לעומת שקליהם של כל ישראל (תוס' מגילה טו. ד"ה ודחי). כי הוא היה מורע עמלק, העומדים 'מתחת השמים' (שמות י. יד.) ורוצים להפריד את ישראל מן הקשר בין שמים וארץ כידוע. ולכן רצה המון לעשות על ידי שקליו פעולה הפוכה לגמרי מענין מצות השקלים, ולנתק את כלל ישראל ח"ו לגמרי מן המחצית העליונה, ולהורידם להיות בעוה"ז מנותקים משרוש חיותם, ועל ידי זה חשב כי יוכל לאבדם ח"ו. אכן על כך אמר הקב"ה להקדים את מצות השקלים לפני שקליו (פסליה ג. ג.), ובהם כבר התחברו כלל ישראל לשרוש החיות.

ולעומת מה שרצה המון לנתק את כלל ישראל מן המחצית העליונה, ובהם להתנגד על החיות של כלל ישראל. נענש הוא בעצמו, והרגוהו ותלו אותו על העץ גבוה חמישים (אסתר י. טו.). כי זה העץ הוא בחי' שער המישימים המאיר מן העולם העליון כידוע [כי שער החמישימים הוא בחי' עין החיים אשר מחולקו מראש מצות שנה (יחזקאל ברכות פ"א ה"א), שהוא גם המהלך בין הארץ לשמים (פסחים ד"ג)], ולכן שם מתקשרים השמים והארץ. ולכן משה דייקא באה מפלתו, והוא ניתקו אותו מן המחצית התחתונה שבו יש לו עוד איזו אחיזה, והעלה אותו אל הארץ מחצית הנשמה העליונה, אשר שם כבר אין להמון שום ניעת חיות. ולכן כאשר בא לשקול את שקליו אל המלך, אמר לו המלך 'הכסף נתון לך' (אסתר ג. יא.), ובהו רמז לו כי עתיד הוא להיות תלוי על 'העץ' בגי' 'הכסף' (תוס' מגילה יג. ד"ה הכסף), והיינו כי זה העץ שתלו אותו עליו הוא עצמו העומד לעומת כסף שקליו לבטלם.

ואמרו חז"ל (פסחים מהג.) כל הנסקלסין נתלין, כי ארבע מיתות בית דין הן כנגד ד' אותיות הוי"ה, ונמצא כי מיתת סקילה היא כנגד האות י'. והוא ענין מצות מחצית השקל, העומדת לעומת תליותו של המון [שהיא עשר גרה, בחי' אות י']. ולכן שבת שקלים היא הראשונה בין הארבע פרשיות, והיא גם כן מכוונת לאות י' שבשם הוי"ה. כי זה לא ענין מצות מחצית השקל, להתקשר כראוי בשרוש החיות אשר בעולם העליון, ובהם לבטל את קלי' המון ועמלק מתחת השמים, הבאים לנתק ח"ו את הקשר הזה

בין השמים והארץ. וזהו ענין מה שמושה רבינו עומד וזוקף את ראשו של ישראל בכל שנה בשבת שקלים (תחומא תשא ט. א.) כאשר מתקשרים בשרוש החיות שבעולם העליון, ומקבלים עול מלכות שמים שלימה.

ב.

מאת אדונים כנגד מאה ברכות

ולקחת את כסף הכיפורים מאת בני ישראל ותת אותו על עבודת אוהל מועד וגו' (ה. טו.).

מפרש רש"י כי הם האדונים שנעשו מכסף השקלים.

איתא בבוה"ק (תק"ף קלא) כי ענין מאת האדונים שנעשו מכסף מחצית השקל (שמות לו. כז.), הם בחי' מאה ברכות שצריכים לברך בכל יום (פסחים מג.). ויש לה שייכות עם חודש אדר שבו מושמיעין על השקלים (שקלים פ"א מ"א), כי חודש זה הוא כנגד האות ק' (ספר יצירה פ"ה מ"ט), והמלאך המכונן לחודש זה נקרא אברכיאל (פסדו ר"ק) שהוא מלשון ברכה, הרי לנו מאה ברכות.

וענין הברכה הוא השפע הבא מן השמים לארץ, ובו ועל ידו מתקשרים השמים והארץ [אשר לכן שורש תיבת ברכה הוא 'ברך', שהם כל האותיות השניות שבא' ב', להורות על היחוד בין השמים והארץ, ואכמ"ל]. והוא ענין מאה ברכות, כי ההבדל בגי' בין 'ארץ' ל'שמים' עה"כ עולה מאה, ולכן על ידי מאה ברכות מקשרים את השמים והארץ.

וענין זה הוא לעומת טומאת עמלק העומד 'מתחת השמים' (שמות יז. יד.) להפריד בין השמים והארץ, וכידוע כי מספר 'עמלק' הוא המפריד בין מנין הגי' של הפסוק 'שמע ישראל' וגו' (השלה אלף ק"ה) אל החשבון של תיבות 'ברוך שם' וכו' (העולם אלף ש"ח), אשר הם בבחי' השמים והארץ.

ולכן באחד באדר כאשר באים למחות את עמלק, מושמיעין על השקלים לעשות את מאת האדנים, בחי' מאה ברכות המוקשרים את השמים ואת הארץ. והוא שנאמר בהם 'מאת אדנים למאת הככר' (שמות לו. כז.), כי 'מאת הככר' עה"כ עולה 'שמים וארץ', להורות על היחוד ביניהם הבא על ידי האדנים. ועל ידי זה מוחין את עמלק, ומייחדים שמים וארץ בשלימות.

ג.

שקלים בבחי' הארת הגאולה, לאוקימי שכינתא מעפרא

באחד באדר מושמיעין על השקלים ועל הכלאים (שקלים פ"א מ"א).

להבין את הקשר בין מצות השקלים לאיסור הכלאים.

ויש לבאר, בהקדם מה שאמרו חז"ל (תחומא תשא ט. א.) כי בכל שנה ושנה כאשר קוראים בפרשת שקלים, עומד משה רבינו וזוקף את ראשו של ישראל, ויש להבין מה היא עניינה של זו הזקיפת ראש. ונקדים עוד מה שאמרו חז"ל (פסחים טו.) 'אמר רבי אלעזר לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות, אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, שנאמר וזעתיה לי בארץ' (דברים ג. ה.), כלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין.

ועל זמן הגלות אמר הכתוב כי שחה לעפר נפשנו וגו' (תהלים מה. טו.), ואף השכינה הנמצאת יחד עם כלל ישראל בגלותם (פסליה כג.), נאמר עליה בעת הזאת בחי' של ירידה אל העפר, והוא הענין המבואר בספ"ה ק' לאוקימי שכינתא מעפרא, שצריכים לעבוד להקים את השכינה מעפרא.

וטעם הדבר הוא מאחר שהשכינה יורדת עם כלל ישראל בגלותם, אשר הגלות היא בחי' זריעת כלל ישראל בתוך אדמת הארץ כנ"ל, ולכן נחשב שהשכינה וכלליות ישראל נמצאים בתוך העפר. וטעם זריעה זו היא כדי 'להכניס כמה כורין' כמו שאמרו חז"ל, שהם ביורוי הניצוץ ק"ק ונשמות הגרים המתבררים מבין האומות בזמן הגלות.

ויש ללמוד מזה המשל של זריעה בארץ, אשר בכל ימי היות הזרעים תחת האדמה אין וריאים מה קורה עמם, ובמשך כל הזמן הזה אין לנו אלא לקוות כי הזרע אכן יעשה את פעולתו הטובה, וישריש את שרשיו באופן הראוי, עד שיעלה ויפרח כנכון. כמו שאמרו חז"ל (שבת לא.) 'אמונת זה סדר זרעים', והוא לפי שאיש האדמה הוא 'מאמין בחי העולמים וזרע' (תוס' שם ד"ה אמונה) בתקוותו כי אכן יצליח במעשיו. וכך הם כלל ישראל בזמן הגלות, העומדים בבחי' 'אמונת' בלילות' (תהלים ג. ט.), כי הם מתחזקים באמונה ותקוה בחי' שבקרבן נעלה מן העפר וניוושע בתשועת עולמים, ואז יראו את הצמיחה הנאה שיצאה מכל הגלות. וזה נקרא 'מציחין קרן ישועה'. והנה זה בזמן הגידול בעפר, יש

ענין של כלאים שהוא גידול זר שנצמד מהעפר.

ואכן הגלות הראשונה של כלל ישראל, שהיא הגלות השורשית לכל הגלויות, הלא היא גלות מצרים. וגלות זאת היתה בבחי' כלאים, שהרי מצרים היו עובדים את הטלה (בראשית מו. לד.), אשר ממנו מגדלים את הצמר. ומצד שני היו עובדים את הנילוס (רש"י שמות י. יז.), אשר הוא נהר פישון המגדל פשתן (רש"י בראשית ב. יא.), ונמצא כי בעבודה זרה של מצרים היו כלולים צמר ופשתים יהודי, והוא שעטנו מענפי איסור כלאים. כי אכן עיקר אחיזת החיצונים בזמן הגלות, הוא על ידי הכלאים כנ"ל. ולכן יציאת מצרים נחשבת יציאה מן הכלאים, ובטול אחיזת החיצונים מכוחה.

ובאחד באדר מכריזים על השקלים, שהוא ענין של הכנה לבנין בית המקדש. כי אכן באדר מתחילים זמני הגאולה, התקופה שמסמכים בה גאולה לגאולה (פסליה ג. ג.), וקול התור נשמע לבשר על הגאולה העתידה במהרה בימינו. ולכן עומד משה רבינו וזוקף את ראשו של כלל ישראל, שהוא ענין התרוממות מעפר הגלות, מעין מה שיזיה לעתיד לבא. ודוקא כזו העת מכריזים גם על הכלאים, להזיזר מאחיזת החיצונים בגידולי זמן הגלות, וצריכים להיזהר לבל יצטרפו עתה עם הגידולים העולים מן הגלות. ועל ידי זה תהיה הגאולה כראוי, ועליו ויצמחו כל הגידולים מזריעת הגלות בנקיטת.

ד.

ע"י המנין של כלל"י מוחין את עמלק

באחד באדר מושמיעין על השקלים (שקלים פ"א מ"א).

הנה חודש אדר הוא זמן מחיית עמלק, וי"ל כי לכן מביאים בו את השקלים, אשר מצוה זו ניתנה מעיקרא כדי למנות את ישראל, כי בכח מנינים של ישראל מוחים את עמלק.

והענין הוא כי 'עמלק' הוא בגי' 'ספק' כידוע, ואי' בספ"ה ק"ק כי לכן באה מחייתו על ידי שם ה', לפי ששם ה' הוא בחי' ודאי כטעם 'הודאי שמו' (פיוט וכל מאמינים). והנה 'שם הוי"ה' הוא בגי' 'חשבון', כי אכן חכמת החשבון היא חכמה ודאית שאין בה שום ספק, והיא בחי' הארה משם ה' אשר הוא ודאי כנ"ל. ולכן עוסקים בחודש אדר במצוה שיש בה חשבון של מנין כלל"י, בכדי להכניע את הספק של עמלק.

והנה חשבון שהוא שם הוי"ה הוא בגי' קפ"ו יותר ממנין עמלק, ועה"כ הוא מנין קפ"ו. וי"ל כי זהו ענין קפ"ו מדינות המלך אחשוורוש, אשר אסתר המלכה מלכה עליהם ועי"ז מוחו את עמלק, כי בזה הגבירה את בחי' החשבון על טומאת עמלק. ועי"ז התגלה בנס פורים שם ה', וכמו שדרשו חז"ל (פסליה ג. ג.) והדתה לה' לשם (ישעיה נה. ז.) אז מקרא מגילה.

והנה ביו"ט סוכות מוכניעין קליפת עמלק, משום שהסוכה הוא זכר לעניי הכבוד, וקליפת עמלק אחז דוקא כפלטו ענין, ועי"ז הכניסה בצל סוכה אזי יוצאין מאחיזת עמלק. ועי"כ נאמר אז ויקרא מג. ט.) 'ולקחתם לכם ביום הראשון' ודרשו חז"ל ע"ז (תחומא אסתר כג.) ראשון לחשבון עונות, דהיינו כי 'עון' עם 'עמלק' בגי' 'חשבון', ואז מוכניעין העון ו'עמלק', ע"י 'החשבון' שם הוי"ה'.

ה.

מצות השקלים לעורר את שלימות האור

ושקל אשא בבית נכון ונשא (מוסף לשבת שקלים).

כתב הארי"ה (ע"ה שכי"א פ"ב) על מה שאמרו חז"ל (ברכות לא.) אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה, דהיינו מפני ששחוק' הוא בגי' ב"פ אור, והאור חסר בזמן הזה, ולכן יש להשבב כל אור בחסרון א', ואז נמצא ב"פ אור חסר א' בגי' בית, כי מזה מורכב בית המקדש חסר האור ולכן אי אפשר לשחוק, עד לעתיד לבא אשר אז ימלא שחוק פינו (תהלים קכו. ב.) כאשר יהיה אור מלא, עכ"ל ק.

והנה 'עשירים גרה' הוא בגי' ב' פעמים 'שחוק', והוא השוויות של שקל שלם [כי ביהמ"ק של מטה מכוון כנגד ביהמ"ק של מעלה, ולכן היו נותנים רק מחצית השקל, כי המחצית השנייה היא ברוחניות, לפי שהיא שייכת לבית המקדש אשר בשמים]. ונמצא כי מחצית השקל שהוא מחצית של 'עשירים גרה' הוא ענין 'שחוק' הנ"ל, שהוא ב' פעמים 'אור'. ועל כך מבקשים 'ושקל אשא בבית נכון ונשא', שיתוקן ענין ה'בית' המורה על החסרון שיש באור, ויהיה בחי' 'שחוק' בהארת שני פעמים 'אור', ואז יהיה בגי' 'בבית' – בית עם עוב' בשלימות.

ושקל אשא

בבית נכון

ונשא:

ההכרזה של חודש

אדר: גם בזמן

הגלות יש לנו בית

המקדש

א. השכינה של הבית המקדש האיר על כל העולם

קדושת הזמנים היה עיקר גדול אצל חסידים | מיעוט השמחה בחודש אב וריבוי השמחה בחודש אדר תלויים זה בזה | קודם מתן תורה הבינו שהעולם נברא כדי שיכירו מתוכו את הבורא ית"ש | תכלית העולם שהשי"ת ישרה בו את שכינתו | מעמד מתן תורה נמשך בבית המקדש | ברגלים זכה כל יהודי לבחינה של 'פנים בפנים'

ב. מקדשי בתוכם לעולם: בית המקדש עומד לעולם ולעולמי עולמים

הקב"ה רצה שיבנו את בית המקדש כבר בימי שלמה הגם שהיה גלוי לפניו שהעולם לא יהיה כדאי לאורו ויחרב לבסוף | גם כלל ישראל וגם הקב"ה כביכול 'טעמו' את הטעם של הבית המקדש ומאז אינם יכולים להיפרד ממנו | קדושה אינו מסתלקת הוא רק נעלמת ומסתתרת | יהודי מרגיש שבלי הגעגועים לבית המקדש למה לו חיים | הצדיקים דבקים בבית המקדש הגנוז בתכלית | אור הצדיקים היא הוא האור של בית המקדש

ג. שאלתי ובקשתי: בימי הפורים מתעורר בכל יהודי הרצון להיות 'יהודי של בית המקדש'

בימי אחשוורוש היו כלל ישראל שקועים ביאוש עמוק ולא האמינו כי עתיד הקב"ה לחזור ולהשרות שכינתו בתוכם | מרדכי הצדיק היה איש ימיני ולא שכח לרגע את השבועה של "אם אשכח ירושלים תשכח ימיני" | הסוד של נולד משה הוא שאכן משה רבינו לא מת רק עבר מהגילוי על ההעלם | עבודת מרדכי הצדיק היתה לעורר בכלל ישראל את הגעגועים לבית המקדש | הקב"ה שבר את המחיצות של הטבע ונעשה 'מגילת אסתר' ראו בגלוי את ההשגחה הפרטית | בימי הפורים מתעורר בכל יהודי הדבקות בבית המקדש הגנוז

א.

אורו של עולם: השראת השכינה של הבית המקדש האיר על כל העולם

האור של חודש אדר

הנה בחודש אדר נדרשים אנו להתבונן בגדולת קדושת הימים הללו; חסידים ואנשי מעשה עשו עסק גדול מקדושת הזמנים וענין זה תפס אצלם מקום נכבד בעבודת ה'. בפרט בשבתות של ד' פרשיות הבאים לקראתנו, שהה"ק רבי פנחס קאריצער זי"ע התבטא עליהם שנפגשים בהם עם השי"ת. (ראה לשון קודשו בספה"ק אמרי פנחס עשר ד שבת ומועדים, אות רכה). אלו הם ארבע שבתות מיוחדות שמאירים בהן אורות גדולים ונעלים. ובכלל כל חודש אדר הוא חודש גדול ונפלא מאד - חודש של גאולה, חודש של גילויים - הימים הללו הם ממש מהזמנים הכי טובים שיש לנו.

היסוד של פורים הוא 'ונהפוך הוא'

ההגדרה הכללית של חודש אדר, היא המצב של 'ונהפוך הוא'; כדכתיב (אסתר ט, כב): 'וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב'. ושומה עלינו להבין מה מונח בהגדרה ובביטוי זה, מהי הגדולה ומהי המעלה היתירה בכך שהנס היה באופן של 'ונהפוך הוא'.

הנה השבת הראשונה של ימי האדר היא 'שבת שקלים' - 'באחד באדר משמיעין על השקלים' - מכריזין שכולם יביאו את שקליהם לבית המקדש. וקריאת 'פרשת שקלים' בימים הללו, בזמן שאין בית המקדש קיים, יש לה שייכות וקשר מיוחד עם פורים - וזה מורה שכל מהותו של חודש אדר היא השייכות לבית המקדש.

ומדויק הוא גם בלשון הגמרא שאמרו (תענית כט.) "כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה". והוא כאמור אשר ב' הענינים הללו - המיעוט והריבוי - תלויים ועומדים הא באה; כשם שהאבילות בחודש אב היא מחמת חורבן בית המקדש, כך השמחה בחודש אדר היא על דבר בנין בית המקדש.

הקב"ה רצה בבנין בית המקדש הגם שידע שאין העולם כדאי לאור זה

כדי לעמוד על השייכות של חודש אדר עם בית המקדש - צריך להבין קמעה את מהותו ועניינו של הבית הגדול והקדוש הזה. הנה איתא בזה"ק (ח"א סא): על הפסוק באיכה (ב, יז) "עֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם", כי תיכף עם הקמת בית המקדש כבר ראה השי"ת את האור של הבית המקדש כי גדול ונורא הוא מאד ואין העולם יכול לסבלו. הוא נעלה ונשגב מכדי שיהיה לו קיום ואחיה בעולם והנה כבר, עומדת הסטרא אחרא לקטרג על הגילויים הנוראים הללו ומוכרח יהיה הבית הזה להיחרב.

במילים אחרות: העולם הזה טרם היה מקום מוכשר לכך שהבית המקדש ישכון בתוכו - אם העולם היה ראוי לקבל אור גדול כזה לא היתה לסט"א שום שליטה כלל. ואכן כך היה, הסט"א תיכף התחילה את 'העבודה' שלה והטעו את שלמה המלך לישא את בת פרעה, וכבר ביום הראשון איחר שלמה המלך מלהקריב את קרבן התמיד - כי בת פרעה שיבשה לו את הזמנים - וכך התחיל הכל עם 'רגל שמאל' כדכתיב (ירמיה לב, א): "עַל אֲפֵי יָדְךָ תִּמְתֵּן הַיְתָה לִי הָעִיר הַזֹּאת לְמַן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּנִי אֹתָהּ וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה".

ונשאלת אפוא שאלה פשוטה: "אם השי"ת ידע וצפה מראש שהבית המקדש מוכרח להיחרב, כי הלא זהו אור גדול מדי והעולם אינו יכול לסבול אור יקר כזה, נו, למה אם כן רצה כבר אז בימי שלמה שיבנו אותו. למה אכן לא ימתינו עד שיהא העולם מוכן ומזומן לכך?!"

עד מתן תורה היתה ההבנה כי תכלית העולם הוא שיכירו את הקב"ה מתוכו

והענין הוא: הנה עד מתן תורה כשאחד שאל מהי תכלית העולם? ענו לו, העולם נברא כדי שהאדם - שהוא תכלית הבריאה - יכיר את הבורא וידע ממנו. דהיינו האדם ישאל "תאמר שבירה

זו בלא מנהיג?" - הוא יבקש ויחקור לדעת מיהו המנהיג של העולם - עד שיגיע וישיג תשובה לשאלתו "אני הוא בעל הבירה". האדם יכיר את הרבנו של עולם.

כמו כן גם יכיר את כל המידות שעל ידם מתגלה הקב"ה בעולם; הוא יתבונן במידת החסד - שכל העולם מלא בחסד זה - ויראה את חסדי השי"ת. וכך בכל העשר ספירות, שהמה גילויים של ההנהגה העליונה, יתבונן בדרכי ההנהגה ועל ידם יכיר את השי"ת. זו היתה צורת ההסתכלות והמבט על העולם לפני מתן תורה.

הגילוי כי העולם עצמו הוא כלי להשראת השכינה

מתן תורה שינה את פני העולם אחת ולתמיד; המציאות של העולם קיבלה משמעות חדשה. "וַיִּרְד ה' עַל הַר סִינַי" הקב"ה ירד לעולם כדי לתת את תורתו. כלל ישראל זכו להתגלות של פְּנִיִּם בְּפָנִים. כולם ידעו - מהיום והלאה אפשר להמשיך השראת השכינה בעולם. על ידי לימוד התורה וקיום המצוות ממשיכים את השי"ת שישכון בזה העולם - העולם נהיה כלי שהשי"ת שורה בתוכו.

במילים אחרות: מעתה העולם כבר לא 'נתפס' כאמצעי להכיר את הבורא, אלא מבינים כי העולם גופא - הוא מקומו של השי"ת, ולא זו בלבד אלא שבמקום הזה אכן גם אפשר 'למצוא' אותו ית"ש. מעתה אחרי שהשי"ת ירד לשכון בזה העולם, כבר יכול האדם לזכך את חומריו ולהכיר את הקב"ה בעצמו כביכול. לא רק את פעולותיו - אלא גם אותו בעצמו פנים בפנים! הוא יכול להתקרב להשראתו ולגילוי האלוקות שיש בעולם.

האור של בית המקדש האיר בכל העולם כולו

הרמב"ן (ריש פר' תרומה) אומר שאחרי המעמד של מתן תורה 'עבר' כל הגילוי של מתן תורה

נקודות:

הנה השבת הראשונה של ימי האדר היא 'שבת שקלים' - 'באחד באדר משמיעין על השקלים' - מכריזין שכולם יביאו את שקליהם לבית המקדש. וקריאת 'פרשת שקלים' בימים הללו, בזמן שאין בית המקדש קיים, יש לה שייכות וקשר מיוחד עם פורים - וזה מורה שכל מהותו של חודש אדר היא השייכות לבית המקדש

אחרי שהשי"ת ירד לשכון בזה העולם, כבר יכול האדם לזכך את חומריו ולהכיר את הקב"ה בעצמו כביכול. לא רק את פעולותיו – אלא גם אותו בעצמו פנים בפנים! הוא יכול להתקרב להשראתו ולגילוי האלוקות שיש בעולם

~
 הקב"ה ידע שאחרי שכלל ישראל כבר 'טעמו' אחת, מהגילוי של בית המקדש, הטעם של השראת השכינה, 'זיי וועלן' שוין איינמאל פילן דעם טעם, שוב לא יוכלו להתנתק מזה לעולם. הם שוב לא יחזרו להיות אותם אנשים כמקודם. 'הטעם הגנוז' של הבית המקדש יבער ויבעע בקרבם, ההשתוקקות הנפשמם ואחת תהיה שאלתם 'מתי תמלון בציון' בגלוי ללא שום הסתר

למשכן - שזהו הבית המקדש; בית המקדש הוא המקום ששם ממשיך המעמד של מתן תורה. כמו שבמשכן דיבר השי"ת עם משה מבין שני הכרובים, כך בבית המקדש כל יהודי שבא לבית המקדש 'נפגש' עם השי"ת פנים בפנים - כל אחד לפי מדרגתו. **יהודי עלה לירושלים ושמע שם את הקול מדבר אליו. ובפרט בשלשה רגלים כאשר באו לראות וליראות בבית המקדש** - זה כבר היה ממש פגישה עם השי"ת - 'א באגעגעניש מיטן רבונן של עולם' כדכתיב (שמות לז, כג): "קראָה קָל

זְכוּרָה אֶת פְּנֵי הָאֱדֹן ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל" - כל יהודי יכול היה להתראות פנים אל פנים עם השי"ת. לא רק כאשר באו לבית המקדש בפועל הרגישו השראת השכינה, אלא בכל העולם האיר האור של בית המקדש. בכל מקום בעולם היכן שרק עמדו רגליו של יהודי, היה בידו להידבק בחיות האלוקית ששורה שם. ומהאי טעמא בשעה שעשה בצלאל את כלי המשכן היה עליו לצרף את האותיות שבהם נבראו שמים וארץ (ברכות נה, כ), כי המשכן שינה את כל העולם; הגילוי של המשכן

היה חלף הגילוי של בריאת שמים וארץ, כאמור שבמשכן מתגלה שהעולם אינו רק דרך והיכי תמצוי להכיר את מי שאמר והיה העולם, אלא העולם הוא המקום בו הקב"ה שורה ומתגלה בפועל ממש. המשכן האיר את ההשראה שהיתה בו לכל העולם כולו - וכמו שהתורה מתארת את השראת השכינה (שמות מ, לד): "וְכָבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן", ולשון זה כתיב גם כלפי השראת השכינה על כל העולם כדכתיב (במדבר יד, כא): "וְיִמְלֵא כְבוֹד ה' אֶת קַל הָאָרֶץ".

ב.

מקדשי בתוכם לעולם: בית המקדש עומד לעולם ולעולמי עולמים

כל הכלים שעשה משה - הארון המנורה וכדומה - כולם נגנזו (סוטה ט). האויבים לא שלטו על 'מעשה ידי משה'. וכולם קיימים ונמצאים עדיין בזה העולם אלא שהם נעלמים מאיתנו.

הצדיקים דבוקים בבית המקדש הגנוז

גם בימינו ישנו 'בית המקדש נסתר' שכל יהודי איש לפי ערכו - יש לו שייכות אליו. הצדיקים יש להם שייכות גדולה ועצומה לבית המקדש הזה. הם מתדבקים באורות שהאירו בבית המקדש ושואבים משם השגות ומדרגות עליונות.

ועובדא הוי שפעם אחת במוצאי יום הכיפורים אמר הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע שהנה כיון ביום זה את כל הכוונות שכיון הכהן גדול בקודש הקדשים, עד שבא השטן וקטרטג עליו שהינו מקריב שחוטיו חוץ. שחק הרה"ק מלובלין ואמר "נו, אזעלכע קטרוגים קען איך אים נאך פארגינען" (כאלה קטרוגים עוד אפשר לתת לו...). כך גם ידוע מה שאמר הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע שנה אחת במוצאי יום"כ "נישט יעדער כהן גדול איז געווען דארטן ווי מיר זענען היינט געווען" (לא כל כהן גדול הגיע לאותם מקומות נעלים היכן שאנחנו היינו היום...).

ועומק הביאור הוא שהצדיקים עצמם - הם הבית המקדש. 'בעולם שלהם' לא חסר דבר, הם זוכים לכוון את הכוונות שכוונו בבית המקדש ולקבל השגות של בית המקדש. גם לנו יש היום בית המקדש - 'אור הצדיקים' הוא אור הבית המקדש. אלא שהבית המקדש פעל את כל הענינים בהתגלות, והצדיקים על ידי דבוקתם בבית המקדש הגנוז עושים כל זאת בהעלם ובהסתר.

הקב"ה רצה שכלל ישראל יהיו מלאי כיסופים לבית המקדש

זו היתה הסיבה והתכלית שעבורה חפץ היה הקב"ה לבנות את הבית המקדש - הגם שכאמור עדיין לא היו ישראל מוכנים וראויים לדרגה זו. כי הקב"ה ידע שאחרי שכלל ישראל כבר 'טעמו' אחת, מהגילוי של בית המקדש, הטעם של השראת השכינה, 'זיי וועלן שוין איינמאל פילן דעם טעם', שוב לא יוכלו להתנתק מזה לעולם. הם שוב לא יחזרו להיות אותם אנשים כמקודם. 'הטעם הגנוז' של הבית המקדש יבער ויבעע בקרבם, ההשתוקקות והכיסופים תוקד בנפשם ואחת תהיה שאלתם ובקשתם 'מתי תמלון בציון' בגלוי ללא שום הסתר.

הגעגועים לבית המקדש יהיו מקור חיותם, הם ישאבו את כל החיות שלהם 'מהזכרונות' שיש להם מאותה תקופה נפלאה בבית המקדש. הם ירגישו בנפשם שאם חלילה ירפו מן הדבקות בטעם הזה - הם כבר לא יתגעגעו לאור ונועם זיו העליון שהאיר עליהם בבית המקדש, הם כבר לא 'יחיו' את 'הבית המקדש' כ"ד שעות ביממה - **הוי אומר שהם פשוט מתנתקים מעצם החיים. כל יהודי יוכל לומר בהדיא בלי הגעגועים וההשתוקקות לבית המקדש - 'למה לי חיים'.**

ובחינה זו נאמרה גם כלפי השי"ת כביכול: הקב"ה נתאוה להיות לו דירה בתחתונים, ואחר שהקב"ה כבר 'טעם' פעם אחת את הטעם הנפלא של 'דירה בתחתונים', שוב כבר אינו רוצה להרפות ממנו לעולם! כביכול השי"ת כבר 'מוכרח' להרגיש את הטעם הזה שוב ושוב - ואכן במסתרים לא סר הטעם הנפלא הזה אף לא לרגע.

לכן נבנה המשכן ע"י משה רבינו, כי מידתו היא נצח - נצחיות, והכי נמי כל מעשיו נצחיים.

ג.

שאלתי ובקשתי: בימי הפורים מתעורר בכל יהודי הרצון להיות 'יהודי של בית המקדש'

הכל ממשיך הלאה כאילו לא קרה שום דבר... חוקי הטבע שולטים בכיפה ולא רואים אפילו איזה סימן ורמז של גאולה.

היהודים נפלו ביאוש מר ועמוק, הם חשבו

הם חשבו שכבר אבד סברם לנצח, 'זיי זענען שוין אינגאנצן פארלוירן'. לפי כל החשבונות המסורים בידם כבר עברו וחלפו שבעים שנות גלות, והנה הם רואים שעולם כמנהגו נוהג,

בימי אחשוורוש היו כלל ישראל ביאוש עמוק

נס פורים התרחש בסוף גלות בבל - כלל ישראל הרגישו שאין להם שום תכלית ותקוה,

ובחינה זו נאמרה גם כלפי השי"ת כביכול: הקב"ה נתאוה להיות לו דירה בתחתונים, ואחר שהקב"ה כבר 'טעם' פעם אחת את הטעם הנפלא של 'דירה בתחתונים', שוב כבר אינו רוצה להרפות ממנו לעולם! כביכול השי"ת כבר 'מוכרח' להרגיש את הטעם הזה שוב ושוב - ואכן במסותרים לא סר הטעם הנפלא הזה אף לא לרגע

~
 יום טוב פורים פותח לנו שער שכל אחד מישראל יכול לקשר את עצמו לבית המקדש ולהאיר באורה - גם בגלות. כי כל האורות שהיו בזמן שבית המקדש היה קיים - ישנם גם היום. אם זה לא בהתגלות הרי שהם בגניזה ובהסתר. ימי הפורים נתקנו לדורות כדי שלא רק הצדיקים ידעו מאור זה שנמצא בהסתר - אלא כל יהודי פשוט יזכה לשייכות לאור זה

הדיבורים הללו נפלו על אזניים קשובות והיו להם למשיב הנפש, הם נסכו בקרבם עוז ותעצומות והאירו בנשמתם את האור של הבית המקדש הנגזר. כוחו של מרכזי הצדיק עמד לו שהצליח לעורר בהם את הטעם שכמעט ונשכח מהם - הטעם של הבית המקדש, הטעם של השראת השכינה, הטעם של ואני קרבת אלוקים לי טוב - ותיכף נכנסו בהם הרגשים בוערים, רשפי אש של הבת-קה של געגועים לבית המקדש, ובאחת נהפך לבנם לשוב לאביהם שבשמים, והתחרטו בכל לב על המחשבות של יאוש ורפיון שכרסמו בהם עד שהתפתו ליהנות מסעודתו של אותו רשע.

מגילת אסתר - הוא הגילוי של ההשגחה פרטית על כלל ישראל

בכח התשובה של כלל ישראל עזר השי"ת ונעשה "ונהפוך הוא". הם זכו לישועה כזו שכל המציאות של הסתר נהפכה באחת למציאות של התגלות, מהיאוש הכי גדול לתקווה הגדולה ביותר. השי"ת הסיר את ההסתרות כדי שיוכלו להביט מבעד כל המחיצות, ולראות אחת ולתמיד את כל התיקונים שמתרחשים בעולם ובהסתר.

זהו כל המהלך של נס פורים, שהגם שהכל היה מלוכב בתוך הטבע - **התברר באחת שהכל היה מושג בהשגחה פרטית כזו עד 'שאיין לה במה להתבייש' מההשגחה שהתגלתה בבית המקדש!** השגחה גלויה שהכריזה (ויקרא כו, מד): "וְאָף גַּם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֲרִיִּיָּהֶם לֹא מְאֻסָּתִים וְלֹא גְעֻלָּתִים לְכָלֵּם!" כולם ראו עין בעין (עזרא ט, ט): "וּבְעֵבְרָתְנוּ לֹא עֲבָנוּ אֶלְקֵינוּ וְיָטַעְנוּ עָלֵינוּ חֶסֶד!" הם ראו למפרע שהשכינה ירדה עמם לגלות והלכה איתם יד ביד צעד אחר צעד, השכינה היתה איתם כל הזמן.

לכן נהיה ממעשה זה - מגילת אסתר, כי אסתר מרמזת על השכינה בזמן שהיא בהסתר. מגילת אסתר היינו הגילוי של השכינה בתוך ההסתר. השי"ת לא עזב אותנו בגלות. יש לנו בית המקדש בהסתר וכל התיקונים מתרחשים גם בגלות - 'אלעס טוט זיך ווייטער אפ' התגלה שבית המקדש לא נבנה למגני, אלא השי"ת בנה אותו כדי שילווח אותם וילך אחריהם בכל הזמנים.

ימי הפורים מסוגלים שכל יהודי יתדבק באור בית המקדש הגנוז

יום טוב פורים פותח לנו שער: כל אחד מישראל יכול לקשר את עצמו לבית המקדש ולהאיר באורה - גם בגלות. כי כל האורות שהיו בזמן שבית המקדש היה קיים - ישנם גם היום. אם זה לא בהתגלות הרי שהם בגניזה ובהסתר. ימי הפורים נתקנו לדורות כדי שלא רק הצדיקים ידעו מאור זה שנמצא בהסתר - אלא כל יהודי פשוט יזכה לשייכות לאור זה.

וזהו התקופה הגדול והמיוחד של נס פורים, כי מצד מה, הבית המקדש הגנוז 'חזק' יותר מהבית המקדש הגלוי - כי בגלוי שייך חורבן ואילו בגנוז לא שייך בו חורבן כלל. הוא אינו מתפעל משום הסתר פנים שסביבו. בחוף שורה חושך ואפילה ואילו הוא אינו תופס שום התפעלות מכך. שם הכל מתנהל כמימים ימימה.

לכן נקרא חודש זה חודש אדר, מלשון הפסוק (תהילים צג, ד): "אֲדִיר בְּקָרוֹם ה'". הכתוב פותח

הוא עדיין בתוכינו! 'עס איז דא, אין עס לעבט נאך!' - אלא שנגנו ונסתר מעמנו.

אולם למגינת לב הלכו היהודים למשתה זה ואכן נפלו ברשתו של אחשוורוש ובקשו 'לעשות שלום' עם המצב: 'אנו נחיה בצילו של אחשוורוש ונהיה נאמנים לממלכתו והוא מצידו ירעיף עלינו מעושרו ומכבוד מלכותו. ליותר מזה?! לגילוי שכינה?! כבר לא נזכה בעגלא דידך!'

ודין גרמא שנחתמה הגזירה "להשמיד להרוג ולאבד". כי מחמת שהצטרפו לשמחתם של האומות בחורבן הבית - הם לא זכרו שאין להם חלק ונחלה עם האומות ושכחו כי עליהם להיות אפופים בגעגועים לראות בנחמת ציון וירושלים - היה זה נחשב להם כאילו השמידו והכריתו את עצמם מן השורש רחמנא ליצלן.

אתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא

המן הפיל פור הוא הגורל מתי להוציא את מחשבתו לפועל, וכאשר נפל הפור על חודש אדר שמח שמחה גדולה כי חשב שזה עבורו לסימן טוב כי הרי בחודש זה מת משה. אמנם אומרים חז"ל (מגילה א:): "ולא היה יודע שבד' אדר מת ובד' אדר נולד". ובאמת צריך להבין: הלא צדק המן בחשבון שלו? הרי אכן מת משה בחודש אדר? ומאן יימר שהכח של 'נולד משה' יתגבר על הכח של 'מת משה'? אלא הביאור הוא: שאם חודש זה מסוגל שיהיה בו 'נולד משה' כבר לא יתכן שיהא בו 'מת משה'! איי, וכי תשאל, הרי למעשה נסתלק משה בחודש זה? **אלא מוכרח מכאן שאכן לא מת משה! משה רבינו אכן לא הסתלק ועבר מן העולם - הוא רק נגנו ונטמן מן העולם!** כדאיתא בזה"ק (תיקוני" קיא.): "אתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא" האור של משה רבינו נשאר בתוך כלל ישראל לעד!

המן הרשע לא ידע ולא הבין כי הנצחיות של משה אינה יכולה להסתלק מן העולם. כמו ששאר מעשי משה לא שלטו בהם ידי האומות אלא נשארו עד היום בגניזה - כך גם משה רבינו עצמו נשאר בתוך כלל ישראל לעד. הכח של נולד משה מאיר בישראל עד עולם, וכל ענין המיתה שלו אינה רק העלמה והסתרה.

המן לא ידע סוד זה ובוודאי שלא עלתה על דעתו שה'אתפשטותא דמשה' שבאותו הדור עצמו - מרדכי הצדיק - הוא הוא השונא הגדול שלו! הוא זה שאכן ייצא נגדו למלחמה. מרדכי הצדיק יעורר את בני ישראל לתשובה ויבטל את גזירתו.

מרדכי הצדיק החזיר לכלל ישראל את התקווה

כתוב במגילה (אסתר ד, א): "וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק זַעֲקָה גְדֹלָה וַיִּקְרָא". מרדכי הצדיק יצא וזעק געוואלד: "הייליגע אידישע קינדער, דעו לכם כי אין לנו שום מציאות ואחיה בלי הבית המקדש 'מיר קענען נישט אנגיין אן א בית המקדש'! אין לנו טעם בחיים רקים ושוממים שכאלה. לא! אנו לא יכולים להשלים עם מצב של גלות, אנו מוכרחים להמשיך ולהתגעגע לבית המקדש. גם בזמנים החשוכים הללו עלינו להיות דבוקים בבית המקדש הגנוז. גם בזמן שאחשוורוש עושה משתאות, הוא שותה לשכרה ומתהלל מחמת שמדמה לעצמו כי אין לנו תקווה, הנה האמת היא שיש אלוקים בתוכינו, השראת השכינה לא סרה מאיתנו אף לא לרגע!".

לעצמם: "הנה כבר עברו שבעים שנה - 'לאנגע ביטערע זיבעציג יאר' - שאין השראת השכינה בעולם. השי"ת עלה למרום שבתו בשמים כמו לפני מתן תורה והשאר אותנו כאן לאנחות. אין לנו שום סיבה לקוות שיום יבוא והשי"ת ישוב ויחזיר אותנו אליי, אכן אנו נשארים כאן שקועים בעמק הבכא - מקום חומרי ומגושם - לעולמי עולמים".

סעודת אחשוורוש היתה כדי להנציח מצב זה לעד

אחשוורוש היה חכם להרע, והוא הבין עד לאחת את מה שמתחולל בקרבם של כלל ישראל. הוא הרגיש את רוח הדיכאון שפשה בעם ישראל ותיכף 'תפס' את ההזדמנות ועשה משתה גדול ועצום אשר כולה נועדה לבטא את שמחתו על חורבן בית המקדש. בשעה שחנכו את בית המקדש עשה שלמה המלך סעודה גדולה ששם שמחו ועלצו בבנין הבית, וכאן התיישבו לחגוג את חורבן הבית...

אחשוורוש הזמין לסעודה את כל היהודים מתוך כוונה רעה להחזיר בהם הַשְׁלֵמָה עם המצב, המציאות האומללה הזו תהפוך להיות אצלם מציאות דלכתחילה. אכן כבר אין מושג כזה שהרבונו של עולם ישרה את שכינתו בעולם הזה. זו היתה הסיבה לכך שערך לפניו סעודה עם כל התענוגים והתאוות הגשמיים, כוונתו היתה להעביר להם 'מסר': **"לשם מה אתם זקוקים לבית המקדש ולהשראת השכינה? למה אתם עדיין מייחלים ונכספים שיחזרו כהנים לעבודתם וליום לשיירם ולזמורם?** אני הרי נותן לכם עתה את כל 'העולם הזה' שבעולם, אתם יכולים לנטוש את כל הגעגועים לַעֲבֹר שלכם ו'לעשות חיים' מהבוקר עד הלילה. אתם תיווכחו לדעת שאפשר לחיות גם בלי בית המקדש, ניתן 'להסדר' בעולם גם ללא השראת השכינה. אני אשתמש בכלי המקדש כדי להראות לכם שכל אלו לא נועדו אלא להנות מהם בעולם הזה. נו, אם כן מה אתם צריכים בית המקדש 'על הראש'!?"

כוחו של מרדכי הצדיק שנשאר נאמן לשבועה

איש יהודי היה בשושן הבירה שכלל לא עלתה על דעתו אחד מני אלף להתייאש מן הגאולה. אדרבה ואדרבה, כל מאווי ותשוקתו היתה לגאולה שנבאו הנביאים. מרדכי הצדיק היה דבוק 'בבית המקדש הגנוז' בכל זמן הגלות, הוא לא שכח את הבית המקדש לרגע. מרדכי הצדיק מכונה במגילה (אסתר ב, ה): "מְרַדְּכִי בֶן יְאִיר וְגו' אִישׁ יְמִינִי אֲשֶׁר הִגֵּל מִירוּשָׁלַיִם וְגו'", כי הלא בשעה שגלו ישראל מירושלים וישבו ובכו על נהרות בבל אמרו "אִם אֲשַׁכַּח דְּרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי" הם קפצו ונשבעו לאמר: "אם חלילה נשכח את ירושלים עיר הקודש - הנה אז יד הימין שלנו תשכח את כוחה ותנועתה".

ולכן נאה לו כינוי זה למרדכי הצדיק - 'איש ימיני', כי אכן היה לו את כח הימין, הוא לא שכח את שבועתו, הוא מעולם לא שכח את ירושלים! ולא זו בלבד אלא מרדכי עצמו, הוא היה 'הבית המקדש' של אותו הדור. לכן זעק בכל כוחו נא ונא אל תלכו לסעודת אחשוורוש, אל תתפתו אחר עצתו הנוראה לשרש מכם את הכיסופים ואת הגעגועים לבית המקדש, כי באמת נמצא

לאמר מקלות מים רבים אדירים משפרי ים שמדבר על הגויים שהחריבו את בית המקדש. אמנם אומר הפסוק אדיר במרום ה' הקב"ה חזק מהם, עדתיה העדות שלך, היינו כלל ישראל שמעידים על השי"ת נאמנו מאד לביתך נאנה קדש הם מאד נאמנים לבית המקדש. הם מעולם לא שכחו את בית המקדש! ה' לארץ ימים - אפילו במצב של חורבן וגלות הם לא שוכחים את הבית המקדש. ולכן מתחילים את חודש אדר בקריאת פרשת שקלים, כי בזמן הקריאה עומד משה רבינו וזוקף את ראשו של בני ישראל - אכן כדי להורות שעבודת בית המקדש אינה בטילה עולמית.

מרבין בשמחה - היא הביטוי לתוקף שיש לבית המקדש הגנוז

זו היא השמחה של חודש אדר כמו שאמרו חז"ל (תענית טו): "כשם שמשכנס אב ממעטין בשמחה" - כמו שבחודש אב מתאבלים על חורבנו של בית המקדש בהתגלות, "כך משכנס אדר מרבין בשמחה" - בחודש אדר שמחים עוד יותר. 'מרבין' היינו, שהשמחה גדולה ורבה על הזמנים שהיה לנו בית המקדש. כי כעת כשעמדת על הסוד של הבית המקדש הנסתר - שיש לו תוקף גדול ואי אפשר להחריבו - אל תהיה בשמחה כשאר כל הימים, אלא "מרבין" - תרבה להיות בשמחה גדולה. השמחה של חודש אדר הוא שמחה של בית המקדש, א' בית המקדש'דיגע שמחה' - היא גדולה יותר מהשמחה בזמן שבית המקדש היה קיים.

בפורים מתגלה הסוד שישנם יהודים שדבקים בבית המקדש ומתעורר בכל יהודי הרצון להיות נמנה עמהם

אנו חיים כהיום בעולם 'קר' וחיצוני, הסטרא אחרא עושה תעמולה של שקר וכפירה בכל שטחי החיים. אבל ישנם יחידי סגולה שאינם מתפעלים מכלום. הם עצמם גם בגניזה - נעלמים ונסתרים. השם שלהם לא נמצא בעיתונים ובכתבי העת שיוצאים חדשים לבקרים, כל אותם מקומות מפקקים שמודיעים ומדברים בהם על כל האירועים וההתרחשויות שקורים בעולם - אינם מדברים מהם כלל.

היהודים הללו שרויים במקום נסתר, היכן שגנוז את הארון והיכן שגנוז את הבית המקדש - שם הם מתהלכים ודבקים בבית המקדש. הם קמים בעוד ליל ועוסקים בתורה, הם מתאבלים על חורבן בית המקדש ומעלים שעשועים לשכינה הק'. הם 'יהודים של בית המקדש' - 'באהאלטענע בית המקדש'דיגע אידן'.

היכן מוצאים את היהודים הללו?! בזמנים רגילים אכן לא מוצאים אותם - הם הרי נסתרים. אבל בפורים נהיה 'מגילת אסתר' - הצדיקים הנסתרים מתגלים. בפורים מתגלה שישנם כאלה יהודים. ואזי הזמן שבלב כל יהודי מתעוררת תשוקה להיות מ'סוג' יהודים אלו.

חודש אדר - ופורים בפרט - נותן את הכח לכל יהודי שרוצה לדבק עצמו בבית המקדש, שאכן יוכל לדבק עצמו בבית המקדש ולקבל על עצמו להיות 'איש ימיני' שאינו מתפתה לילך לסעודתו של אשחורוש - כל דור עם 'סעודת אשחורוש' שלו. הוא לא יתן לעצמו להיגרר אחרי כל העולם הזה שצועק: הבט וראה אפשר לחיות גם בלי בית המקדש. הוא לא ילך שבי אחר "הקולות מים רבים" שמחריבים את הבית המקדש - אלא ידע כי "אדיר במרום ה'".

• הרה"ק מגארליץ זי"ע והרה"ק מראזוואדוב זי"ע, חתניו של הרה"ק בעל 'ייטב לב' מסיגעט זי"ע, אכלו אצלו 'קעסט' בתקופה אחת. פעם אחת כאשר התבונן הרה"ק מגארליץ בעבודת הקודש של גיסו הרה"ק מראזוואדוב, התפעל מאד וניגש אליו ואמר לו בהתרגשות: 'מאך מיך אויך פאר א איד, מאך מיך אויך פאר א איד'! (עשה נא אותי גם כן ליהודי!).

• שמעתי בשם כ"ק אדמו"ר מצאנו קלוינובורג זצ"ל, כי כאשר שמע זקינו הרה"ק מגארליץ על פטירת גיסו הרה"ק מראזוואדוב, נפל מכסאו והתעלף מרוב צער, ואח"כ ככה בקולי קולות על גודל האבידה. והתבטא ואמר בכאב: 'דער שווארצער משה איז שוין אויך נישט דא... (משה השחור גם כבר אינו נמצא), כך היה הרה"ק מגארליץ רגיל לכנות את גיסו הק', מאחר שגוון עורו היה נוטה קצת לשחירות. ומי יעמוד בסוד דרכיו הטמירים.

• פעם אחת בתוך דבריו התבטא הרה"ק מגארליץ בחריפות כנגד הדרך של קאצק, השיב לו הרה"ק מצאנו לעומתו ואמר: 'דו וועסט נאך אמאל האבן א קאצקער איידעם' (עוד יהיה לך חתן חסיד קאצק). ואכן אחר שנים רבות התחתנה בתו של הרה"ק מגארליץ הרבנית רייזל ע"ה עם הרה"ק בעל 'השפת אמת' מגור זי"ע (ביו"ש). כאשר דיברו אל הרה"ק מגארליץ את השידוך עם 'השפת אמת', התבטא ואמר: 'איך קען אים' (אני מכיר אותו), ובפשטות לא הכירו בכלל ולא ראה אותו מימיו (ואפי' לא בא על החתונה כי לא היה בקו הבריות, אלא רק בניו נסעו לשם) אבל מכל מקום אמר כי הוא מכיר.

• הרבנית אשת 'השפת אמת' היתה אשה חכמה ונבונה, ובחצר גור היו מחשיבים אותה מאד. היא היתה רגילה לשוחח ולספר הרבה עובדות מזקינה הרה"ק מצאנו, וה'שפת אמת' אמר כי יש מה לשמוע בשיחותיה, והיו כמה מחסידיו גור שהיו באים אליה לשמוע דבריה.

אחר החופה של 'השפת אמת' עם הרבנית רייזל, כאשר נכנסו לחדר היחוד, בירכה 'השפת אמת' ואמר: 'דער אייבישטער זאל העלפן מ'זאל האבן קינדער אזוי ווי דיין זיידע' (הקב"ה יעזור שיהיו לנו בנים כמו זקינך הרה"ק מצאנו), אבל היא הרי היתה בתו של הרה"ק מגארליץ, והגיבה בחריפות: 'ווי דער זיידע קען נישט זיין... (כמו זקיני אי אפשר שיהיה...) והיה זה כשגגה היוצאת מפיה, ואכן לא זכתה להיפקד מן 'השפת אמת' בפרי בטן.

• סיפר כ"ק אדמו"ר מהר"י מפשעווארסק זצ"ל: פעם אחת אמר הרה"ק מצאנו לבנו הרה"ק מגארליץ: 'טוה תשובה מאהבה, וועסטו זיין משיח' (תעשה תשובה מאהבה והיה משיח), ענה לו הרה"ק מגארליץ: 'איך וויל נישט זיין משיח' (אין אני חפץ להיות משיח). שאל אותו אביו: 'פארוואס ווילסטו נישט זיין משיח?' (למה אינך רוצה להיות משיח?), ענה לו הרה"ק מגארליץ: 'ווייל ווען איך וועל קומען אין דיין געגנד און איך וועל זאגן אז איך בין משיח, וועט מען מיר גלייבן. אבער ווען איך וועל קומען אין די... געגנד, וועט מען זאגן: נישט דו ביסט משיח, נאר מיין רבי איז משיח'! (כאשר